

Tööohutus ja töötervishoid läheb korda kõigile. Hea sinule. Hea äritegevusele.

Kokkuvõte

Teine Euroopa ettevõtete uute ja tekkivate riskide uuring (ESENER-2)

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuuri (EU-OSHA) teise üleeuroopalise ettevõtete uuringu eesmärk on aidata töökohtadel tõhusamalt tegelda töötervishoiu ja tööohutuse küsimustega ning edendada töötajate tervist ja heaolu. Uuring pakub riigiülest võrreldavat teavet, mis on oluline selle valdkonna uute tegutsemisprintsipide kujundamiseks ja rakendamiseks.

Sisukord

Taustteave	1
Peamised uuringutulemused	2
Töötervishoiu ja tööohutuse korraldus	3
Psühhosotsiaalsed riskid ja nende juhtimine	10
Ajendid ja takistused	12
Töötajate osalus	14
Uuringu metoodika	15
Lisateave	16

Taustteave

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuuri (EU-OSHA) teise Euroopa ettevõtete uute ja tekkivate riskide uuringu käigus küsiti ettevõtetes/asutustes töötervishoiu ja tööohutuse küsimustega kõige paremini kursis olevatelt isikutelt, kuidas nende töökohtas ohjatakse töötervishoiu ja tööohutuse riske, kusjuures eelkõige peeti silmas psühhosotsiaalseid riske, nagu tööstress, vägivald ja ahistamine. 2014. aasta suvel ja sügisel küsitleti kokku 49 320

eri tegevusaladel¹ tegutsevat vähemalt viie töötajaga ettevõtet/asutust 36 riigist: 28st Euroopa Liidu riigist ning lisaks Albaaniast, Islandist, Montenegrost, endisest Jugoslaavia Makedoonia vabariigist, Serbiast, Türgist, Norrast ja Šveitsist.

ELi raamdirektiivis tööohutuse ja töötervishoiu kohta (direktiiv 89/391/EMÜ) ja selle üksikdirektiivides on sätestatud töötajate kõrgetasemelise töötervishoiu ja tööohutuse raamistik Euroopas. Nende sätete rakendamine varieerub riigiti ja nende praktiline kohaldamine sõltub sektorist, töötaja kategooriast ja ettevõtte suuruselt. Seda kinnitas ESENER-1, mille käigus võrreldi riikide tavasid ning mis aitas paremini mõista, kuidas ettevõtte/asutuse olemus ja üldine töökeskkond mõjutavad selle töötervishoiu ja tööohutuse korraldust.

Sellest lähtuva ning riikide ja Euroopa tasandi sotsiaalpartnerite toel välja töötatud ESENER-2 eesmärk on aidata Euroopa töökohtadel paremini mõista nende vajadust toe ja eriteadmiste järele ning teha kindlaks tegurid, mis soodustavad meetmete võtmist või takistavad seda. ESENERi käigus uuriti põhjalikult nelja töötervishoiu ja tööohutuse valdkonda:

1. ettevõtte üldine töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise viis,
2. tekkivate psühhosotsiaalsete riskide ohjamine,
3. töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise peamised ajendid ja takistused,
4. töötajate tegelik osalemine töötervishoiu ja tööohutuse korraldamises.

¹ Välja arvatud kodumajapidamised (NACE T) ja eksterritoriaalsed organisatsioonid (NACE U).

Selles kokkuvõtlikus aruandes antakse ülevaade ESENER-2 peamistest tulemustest kõigis neljas valdkonnas. Üksikasjalikumad tulemused ja analüüsid esitatakse ülevaatlikus aruandes, mis avaldatakse 2015. aasta jooksul.

Peamised uuringutulemused

Euroopa töökohad muutuvad majanduslike ja sotsiaalsete olude muutumise toimele pidevalt. Mõned muutused nähtuvad ka ESENER-2st, mille kohaselt märkis 21% EU-28 ettevõtetest/asutustest, et enam kui veerand nende töötajatest on üle 55-aastased, kusjuures selliste töötajate osakaal oli suurim Rootsis (36%), Lätis (32%) ja Eestis (30%). Samal ajal märkis 13% EU-28 ettevõtetest/asutustest, et neil on korrapäraselt kodus töötavaid töötajaid, ning selliste ettevõtete/asutuste osakaal oli suurim Madalmaades (26%) ja Taanis (24%). Tuleb ka märkida, et 6% EU-28 ettevõtetest/asutustest väitis, et neil on töötajaid, kellel on raskusi ettevõttes räägitavast keelest arusaamisega. Nende ettevõtete/asutuste osakaal on suurim Luksemburgis ja Maltal (16%) ning Rootsis (15%). See toob kaasa uusi probleeme, mille lahendamiseks on vaja võtta kõrgetasemelist tööohutust ja töötervishoidu tagavaid meetmeid.

- ESENER-2 tulemused näitavad teenindussektori jätkuvat kasvu. Kõige sagedama riskitegurina nimetati vajadust tegelda probleemsete klientide, õpilaste ja patsientidega (58% EU-28 ettevõtetest/asutustest), millele järgnesid kurnavad või valu tekitavad asendid (56%) ning korduvad käeliigutused (52%).
- Psühhosotsiaalseid riske peetakse teistest probleemsemateks; peaaegu üks ettevõtte/asutus viiest, kes nimetasid riskitegurina vajadust tegelda probleemsete klientidega või ajasurvet, märkis ka, et riski tõhusaks ohjamiseks pole piisavalt teavet või vahendeid.
- ESENER-2st nähtub, et 76% EU-28 ettevõtetest/asutustest hindab riske korrapäraselt. Uuring näitab oodatud positiivset seost ettevõtte/asutuse suurusega, kusjuures riigiti ulatub nende ettevõtete/asutuste osakaal 94%st Itaalias ja Sloveenias 37%ni Luksemburgis.
- Enamik uuritud EU-28 ettevõtetest/asutustest, kes hindavad riske korrapäraselt, leiab, et see on kasulik töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise viis (90%), kusjuures sektoriti ja eri suuruses ettevõtete/asutuste puhul on see tulemus ühesugune.
- Märkimisväärselt erineb nende ettevõtete/asutuste osakaal, kus riske hindavad peamiselt oma töötajad. Riikide järjestus on hoopis teistsugune ja esikohal on Taani (76% ettevõtetest/

asutustest), Ühendkuningriik (68%) ja Rootsi (66%). Nende ettevõtete/asutuste osakaal on väiksem Sloveenias (7%), Horvaatias (9%) ja Hispaanias (11%).

- Ettevõtted/asutused, kus riske korrapäraselt ei hinnata, põhjendavad seda kõige sagedamini sellega, et riskid ja ohud on juba teada (83% ettevõtetest/asutustest) ning et neil suuri probleeme ei ole (80%).
- Enamiku EU-28 ettevõtete/asutuste (90%), eelkõige suuremate ettevõtete/asutuste sõnul on neil töötervishoiu- ja tööohutusalaseid kohustusi ja menetlusi kirjeldav dokument olemas. Sektorite vahel märkimisväärsed erinevusi ei ole, samal ajal kui riigiti on selliste ettevõtete/asutuste osakaal suurim Ühendkuningriigis, Sloveenias, Rumeenias, Poolas ja Itaalias (kõigis 98%) ja väiksem Montenegros (50%), Albaanias (57%) ja Islandis (58%).
- Töötervishoiu ja tööohutusega seotud teemasid arutatakse juhtkonna tasemel korrapäraselt 61% EU-28 ettevõtetest/asutustest, kusjuures nende ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus. Riigiti märgiti seda sagedamini Tšehhi Vabariigis (81%), Ühendkuningriigis (79%) ja Rumeenias (75%) ning harvemini Montenegros (25%), Eestis (32%), Islandis ja Sloveenias (35%).
- Ligikaudu kolm neljandikku küsitatud EU-28 ettevõtetest/asutustest (73%) koolitavad oma meeskonna- ja vahetuid juhte töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise küsimustes, kusjuures nende ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus ning on suurim ehituses, jäätmeäitluses ning vee- ja elektrienergiavarustuses (82%), põllumajanduses, metsanduses ja kalanduses (81%). Riigiti pakutakse väljaõpet kõige sagedamini Tšehhi Vabariigis (94%), Itaalias (90%), Sloveenias ja Slovakkias (84%) ning kõige harvem Islandis (38%), Luksemburgis (43%) ja Prantsusmaal (46%).
- 85% EU-28 ettevõtetest/asutustest nimetas töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise peamise ajendina õiguslike kohustuste täitmist. Sel on positiivne seos ettevõtte/asutuse suurusega, kusjuures riigiti ulatub nende ettevõtete/asutuste osakaal 68%st Taanis 94%ni Portugalis. Mõnes riigis, eelkõige ELiga 2004. aastal ühinenud riikides ja mõnes kandidaatriigis on töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise kõige sagedamini mainitud ajendiks organisatsiooni maine hoidmine.
- Teise tähtsa ajendina nimetati töötajate või nende esindajate nõudmiste täitmist. ESENER-2st nähtub, et rohkem kui neli viiest EU-28 ettevõttest/asutusest (81%), mis hindavad riske

korrapäraselt, kaasavad oma töötajaid pärast riskihindamist võetavate meetmete väljatöötamise ja rakendamisse.

- ESENER-2st nähtub, et psühhosotsiaalsete riskidega tegelemise peamiseks takistuseks on vastumeelsus probleemidest avameelselt rääkida (30% EU-28 ettevõtetest/asutustest). Seda ja teisi takistusi nimetatakse seda sagedamini, mida suurem on ettevõtte/asutus.
- Veidi üle pooled küsitletud EU-28 ettevõtetest/asutustest (53%) väitsid, et neil on psühhosotsiaalsete riskide hindamiseks piisavalt teavet. Nende ettevõtete/asutuste osakaal varieerub oodatult pigem eri suuruses ettevõtete/asutuste vahel kui sektoriti, ning eelkõige riigiti, kusjuures nende ettevõtete/asutuste osakaal on suurim Sloveenias (75%) ja Itaalias (74%) ning väikseim Maltal (35%) ja Slovakkias (40%).
- Töötervishoiu- ja tööohutusteenuste kasutamise uuring näitas, et kõige sagedamini kasutatakse töötervishoiuarstide (68%), töötervishoiu ja tööohutuse üldarstide (63%) ning tööohutusspetsialistide teenuseid (52%). Psühhosotsiaalsete riskide puhul kasutab psühholoogi teenuseid vaid 16% EU-28 ettevõtetest/asutustest.
- Mis puudutab olemasolevaid töötajate esindamise vorme, siis kõige sagedamini nimetati töökeskkonnavolinikku – 58% EU-28 ettevõtetest/asutustest, kusjuures kõige rohkem nimetasid seda hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande (67%), töötleva tööstuse (64%) ja avaliku halduse (59%) ettevõtte/asutused. Tulemused olenevad oodatult suuresti ettevõtte/asutuse suurusest.

- 63% uuringule eelnenud kolme aasta jooksul psühhosotsiaalsete riskide ennetamise meetmeid kasutanud EU-28 ettevõtetest/asutustest märkis, et töötajad osalevad nende meetmete väljatöötamises ja rakendamises. Tulemused erinevad riigiti, ulatudes 77%st Taanis ja Austrias 43%ni Slovakkias. Psühhosotsiaalsete riskide laadi tõttu peaksid võetavad meetmed tooma kaasa töötajate otsese kaasamise ja kõikide asjaosaliste ulatusliku koostöö töökohtadel.

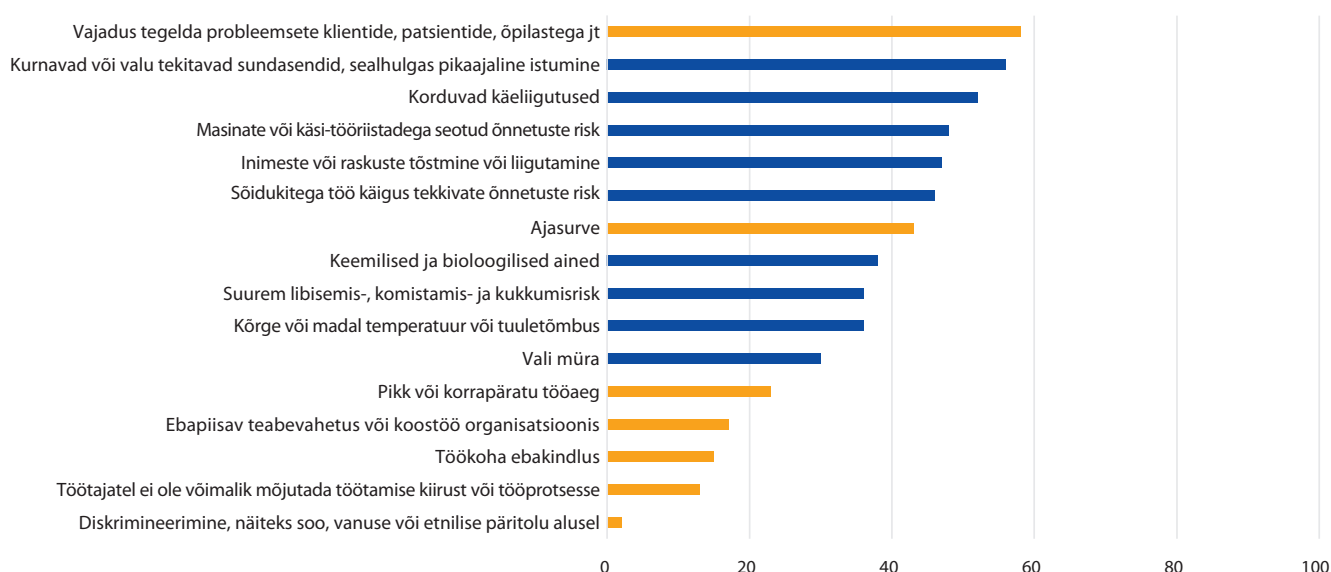
Töötervishoiu ja tööohutuse korraldus

Töötervishoid ja tööohutus on tegevusalaülene valdkond, mis seisneb töötavate inimeste ohutuse, tervise ja heaolu kaitsmises. Järjest keerulisemaks muutuvad tööprotsessid ja muutused tööoludes koos nendest tulenevate uute või muutlike ohtudega eeldavad uut ja süsteemset töötervishoiu ning tööohutuse käsitlust. Vaja on lahendusi, mis võimaldaksid tööandjatel võtta kõigil tegevustasanditel ja igat tüüpi tegevuste puhul arvesse töötervishoiu ja tööohutuse põhimõtteid ning kasutada neid korrapäraselt sobivate meetmete leidmiseks.

Tervise- ja ohutusriskid

- Ühiskondlike muutuste kontekstis kajastavad ESENER-2 tulemused teenindussektori jätkuvat kasvu. Kõige sagedama riskitegurina (vaata joonis 1) nimetati vajadust tegelda probleemsete klientide, õpilaste ja patsientidega (58% EU-28 ettevõtetest/asutustest), millele järgnesid kurnavad või valu tekitavad asendid (56%) ning korduvad käeliigutused (52%).

Joonis 1. Ettevõtetes/asutustes esinevad riskitegurid (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28).

Alus: kõik EU-28 ettevõtte/asutused.

Märkus. Psühhosotsiaalsed riskid on tähistatud oranži värviga.

Tabel 1. Kaks kõige sagedamini nimetatud riskitegurit ettevõttes/asutuses sektorite kaupa (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Tegevusala	Kõige sagedamini nimetatud riskitegurid (sektori ettevõtete/asutuste osakaal (%) EU-28s)	
	Esimene	Teine
A: põllumajandus, metsandus ja kalandus	Masinate või käsitööriistadega seotud õnnetuste risk (78%)	Sõidukitega töö käigus tekkivate õnnetuste risk (73%)
B, D, E, F: ehitus, jäätmekäitlus, vee- ja elektrienergiavarustus	Masinate või käsitööriistadega seotud õnnetuste risk (82%)	Inimeste või raskuste tõstmine või liigutamine (71%)
C: töötlev tööstus	Masinate või käsitööriistadega seotud õnnetuste risk (77%)	Korduvad käeliigutused (58%)
G, H, I, R: kaubandus, veondus, toitlustus/majutus ja meelelahutus	Vajadus tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt (62%)	Korduvad käeliigutused (49%)
J, K, L, M, N, S: infotehnoloogia, finants-, kinnisvaraala ning muu teadus- ja tehnikaala tegevus või isikuteenindus	Kurnavad või valu tekitavad sundasendid, sealhulgas pikaajaline istumine (64%)	Vajadus tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt (56%)
O: avalik haldus	Kurnavad või valu tekitavad sundasendid, sealhulgas pikaajaline istumine (76%)	Vajadus tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt (68%)
P, Q: haridus, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	Vajadus tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt (75%)	Kurnavad või valu tekitavad sundasendid, sealhulgas pikaajaline istumine (61%)

Alus: kõik EU-28 ettevõtted/asutused.

- Sektoriti esitatud tulemustes on oodatult mõningaid huvitavaid erinevusi. tabelis 1 on esitatud kaks uuringu käigus kõige sagedamini nimetatud riskitegurit sektori ettevõtetes/asutustes, kusjuures diskrimineerimine on riskitegur, mida esineb kõikides sektorites kõige harvem.
- Masinate või käsitööriistadega seotud õnnetuste risk on kõige sagedamini mainitud riskitegur ehituses, jäätmekäitluses, vee- ja elektrienergiavarustuses (82% sektori ettevõtetest/asutustest EU-28s), põllumajanduses, metsanduses ja kalanduses (78%) ning töötlevas tööstuses (77%).
- Vajadus tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt on kõige levinum riskitegur hariduses, tervishoius ja sotsiaalhoolekandes (75%) ning kaubanduses, veonduses, toitlustuses/majutuses ja meelelahutuses (62%). Nagu kõigi ülejäänud psühhosotsiaalsete riskitegurite puhulgi, märkisid neid kõige sagedamini avaliku halduse asutused ja teenindussektori ettevõtted.
- Kurnavad ja valu tekitavad sundasendid, sealhulgas pikaajaline istumine, on riskitegurid, mis torkavad eriti silma avalikus halduses (76%) ning infotehnoloogias, finants-, kinnisvaraalas ja muus teadus- ja tehnikaalas tegevuses või isikuteeninduses (64%). Huvitav on märkida, et neid, nagu ka korduvaid käeliigutusi nimetasid sageli kõigi sektorite ettevõtted/asutused, mis näitab, et luu- ja lihaskonna vaevused on levinud kõikides sektorites.
- Sektoriti on riskitegurit nimetanud ettevõtete/asutuste protsentuaalse osa poolest nimekirja tipus põllumajandus, metsandus ja kalandus, kus ettevõtete/asutuste osakaal oli suurim viie vaatlusaluse riskiteguri puhul: kõrge või madal temperatuur ja tuuletõmbus (65% sektori ettevõtetest/asutustest EU-28s), keemilised või bioloogilised ained (63%), korduvad käeliigutused (63%), pikk või korrapäratu tööaeg (35%) ning eelnimetatud sõidukitega töö käigus tekkivate õnnetuste risk (73%). Need tulemused viitavad asjaomase sektori füüsiliselt rasketele töötingimustele, vt tabel 2.

Tabel 2. Riskitegur ja sektor, kus see esineb kõige sagedamini (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Riskitegur (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28 kõik sektorid)	Kõige sagedamini nimetatud sektor (sektori ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)
Vajadus tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt (58%)	P, Q: haridus, tervishoid ja sotsiaaltoetused (75%)
Kurnavad või valu tekitavad sundasendid, sealhulgas pikaajaline istumine (56%)	O: avalik haldus (76%)
Korduvad käeliigutused (52%)	A: põllumajandus, metsandus ja kalandus (63%)
Masinate või käsitööriistadega seotud õnnetuste risk (48%)	B, D, E, F: ehitus, jäätmeäritlus, vee- ja elektrienergiavarustus (82%)
Inimeste või raskuste tõstmine või liigutamine (47%)	B, D, E, F: ehitus, jäätmeäritlus, vee- ja elektrienergiavarustus (71%)
Sõidukitega töö käigus tekkivate õnnetuste risk (46%)	A: põllumajandus, metsandus ja kalandus (73%)
Ajasurve (43%)	P, Q: haridus, tervishoid ja sotsiaaltoetused (50%)
Keemilised ja bioloogilised ained (38%)	A: põllumajandus, metsandus ja kalandus (63%)
Suurem libisemis-, komistamis- ja kukkumiskord (36%)	B, D, E, F: ehitus, jäätmeäritlus, vee- ja elektrienergiavarustus (63%)
Kõrge või madal temperatuur või tuuletõmbus (36%)	A: põllumajandus, metsandus ja kalandus (65%)
Vali müra (30%)	B, D, E, F: ehitus, jäätmeäritlus, vee- ja elektrienergiavarustus (61%)
Pikk või korrapäratu tööaeg (23%)	A: põllumajandus, metsandus ja kalandus (35%)
Ebapiisav teabevahetus või koostöö organisatsioonis (17%)	O: avalik haldus (26%)
Töökoha ebakindlus (15%)	O: avalik haldus P, Q: haridus, tervishoid ja sotsiaaltoetused (19%)
Töötajatel ei ole võimalik mõjutada töötamise kiirust või tööprotsesse (13%)	O: avalik haldus (18%)
Diskrimineerimine, näiteks soo, vanuse või etnilise päritolu alusel (2%)	P, Q: haridus, tervishoid ja sotsiaaltoetused (4%)

Alus: kõik EU-28 ettevõtted/asutused.

- Ehitus, jäätmekäitlus ning vee- ja elektrienergiavarustus on nimekirja tipus selliste riskitegurite poolest nagu masinate või käsi-tööriistadega seotud õnnetuste risk (82%), inimeste või raskuste tõstmine või teisaldamine (71%), suurem libisemis-, komistamis- ja kukkumiskord (63%) ning vali müra (61%). Ülejäänud seitsme riskiteguri poolest on esikohal avalik haldus, haridus, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne.

Riskide hindamine

Üks tähtis tööohutuse ja töötervishoiu küsimus, mida ESENER-2 käigus uuriti ning mis on ühtlasi tööohutuse ja töötervishoiu korraldamise nurgakivi Euroopas, on see, kas riskihindamise raames kontrollitakse korrapäraselt töökohtade ohutuse ja tervishoiu tagamist, nagu on sätestatud ELi raamdirektiivis tööohutuse ja töötervishoiu kohta (direktiiv 89/391/EMÜ).

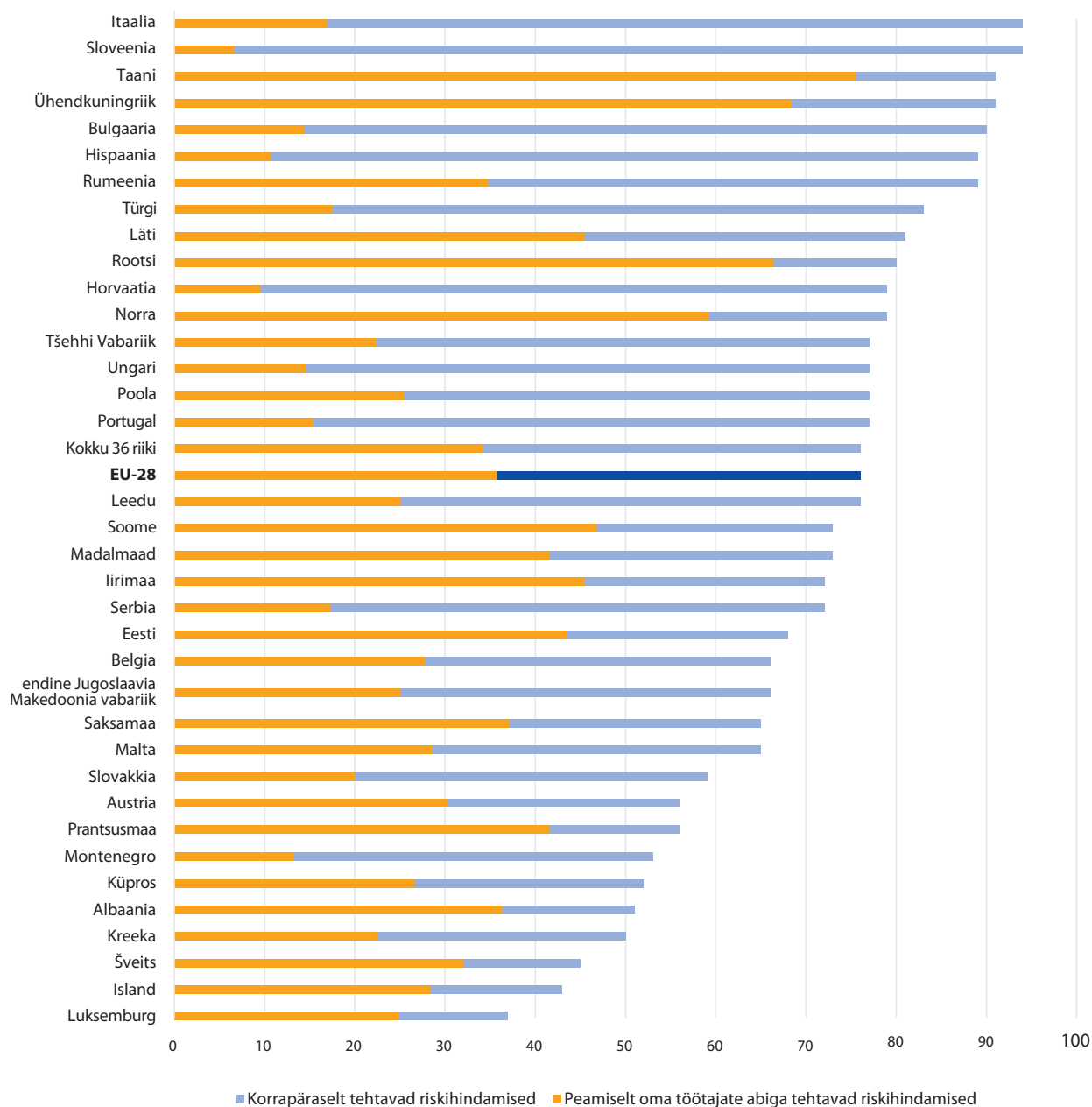
- ESENER-2st nähtub, et 76% EU-28 ettevõtetest/asutustest hindab riske korrapäraselt² ning enamiku sõnul hindamine ka dokumenteeritakse (92%). Riskide hindamine on oodatult positiivses seoses ettevõtte/asutuse suurusega: seda teevad 69% 5–9 töötajaga mikroettevõtjatest ja 96% enam kui 250 töötajaga ettevõtetest/asutustest.
- Riigiti ulatub nende ettevõtete/asutuste osakaal 94%st Itaalias ja Sloveenias 37%ni Luksemburgis. Sektoriti on riske hindavate asutuste osakaal suurim ohtlikumatel tegevusaladel, nagu töötlev tööstus (85%), põllumajandus, metsandus ja kalandus (84%) ning ehitus, jäätmekäitlus, vee- ja elektrienergiavarustus (83%).
- Nagu nähtub joonisest 2, esinevad märkimisväärsed erinevused huvitaval kombel nende ettevõtete/asutuste osakaalus, kus riske hindavad peamiselt oma töötajad. Riikide järjestus on hoopis teistsugune ja esikohal on Taani (76% ettevõtetest/asutustest), Ühendkuningriik (68%) ja Rootsi (66%). Nende ettevõtete/asutuste osakaal on väiksem Sloveenias (7%), Horvaatias (9%) ja Hispaanias (11%).
- See näib olevat seotud ettevõtte/asutuse suurusega, kuna nende ettevõtete/asutuste protsentuaalne osakaal, kus riske hindavad peamiselt oma töötajad, on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus. Sellest ei saa teha järeldusi riskihindamise kvaliteedi kohta, kuna mõnes riigis kehtib seadusjärgne kohustus tellida hindamine tööohutus- ja

töötervishoiuteenuste pakkujalt, kuid põhimõtteliselt peaksid kõik ettevõtted/asutused suutma hinnata riske oma töötajate abiga, eeldusel, et tööprotsesside juhtijad on pädevaimad ka riskide ohjamisel.

- Töökoha riskide hindamisel käsitletakse kõige sagedamini masinate ja seadmete ohutust (84%), millele järgnevad tööasendid, füüsiliselt rasked töötingimused ja korduvad liigutused (75%).
- Huvitav on see, et vaid 29% riske hindavatest ettevõtetest/asutustest, kellel on kodus töötavaid töötajaid – selliste ettevõtete/asutuste osakaal on suurim avalikus halduses (40%) – märkis, et riskihindamine hõlmab ka töökohti kodudes. Kuigi need tulemused moodustavad vaid 13% uuritud ettevõtete/asutuste valimist, tuleks nendega uute töökorraldusviiside esilekerkimisel arvestada kui näidetega töötervishoiu ja tööohutuse juhtimise tavade kohta.
- 62% EU-28 liikmesriigi riske hindavatest ettevõtetest/asutustest, kes kasutab peale oma töötajate ka muud tüüpi tööjõudu, nagu renditöötajad, alltöövõtjad ja füüsilisest isikust ettevõtjad, väitis, et nende tehtav riskihindamine hõlmab ka seda tüüpi tööjõudu.
- Enamik uuritud EU-28 ettevõtetest/asutustest, kes hindavad riske korrapäraselt, leiab, et see on kasulik töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise viis (90%), kusjuures sektoriti ja eri suuruses ettevõtete/asutuste puhul on see tulemus ühesugune.
- Ettevõtted/asutused, kes ei hinda riske korrapäraselt, nimetavad selle peamise põhjusena seda, et riskid ja ohud on juba teada (83% ettevõtetest/asutustest) ning et neil ei esine suuri probleeme (80%). Nii vastasid 24% uuritud ettevõtetest/asutustest, kuid tekib siiski küsimus: kas sellistes ettevõtetes/asutustes, eelkõige kõige väiksemates, esinebki harvem probleeme või ollakse seal töökoha probleemidest lihtsalt vähem teadlikud?
- Huvitav on see, et kõige väiksemasse suurusklassi kuuluvad ettevõtted/asutused peavad menetlust liiga koormavaks harvem kui suured ettevõtted/asutused: 22% 5–9 töötajaga ettevõtetest/asutustest, ent 31% üle 250 töötajaga ettevõtetest/asutustest (vt joonis 3).

² ESENER-2 osutatud riskihindamise absoluutmäärad on tõenäoliselt mõnevõrra ülehinnatud. Selline nn mõõteviga on kõikide uuringute puhul tavaline ja ESENER-2 puhul tehti suuri jõupingutusi, et see oleks võimalikult väike. Rakendatud meetod võimaldab kasutada määrasid riikide andmete usaldusväärseks võrdluseks ning võrrelda neid teiste muutujatega, mis ongi uuringu peamised eesmärgid.

Joonis 2. Korrapäraselt tehtavad töökoha riskihindamised ja peamiselt ettevõtte/asutuse oma töötajate tehtavad riskihindamised riikide kaupa (ettevõtete/asutuste osakaal (%))

Alus: kõik 36 riigi ettevõtted/asutused.

Märkus. Andmed peamiselt ettevõtte/asutuse oma töötajate tehtud riskihindamiste kohta neis ettevõtetes/asutustes, mis hindavad riske korrapäraselt. Joonisel esitatud osakaalud on arvatud ettevõtete/asutuste koguarvu põhjal.

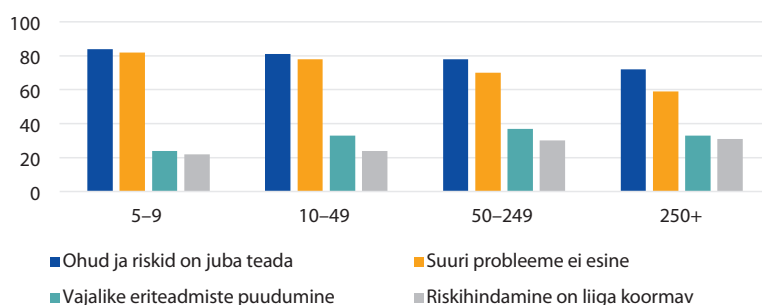
Üldine töötervishoiu ja tööohutuse korraldus ettevõttes/ asutuses

- Töötervishoiu- ja tööohutusalaseid kohustusi ja menetlusi selgitav dokument on töötajatele kättesaadav 90% EU-28 ettevõtetest/asutustest, kusjuures see on rohkem levinud suuremates ettevõtetes/asutustes. Sektorite vahel märkimisväärsed erinevusi ei ole, samal ajal kui riigiti on selliste ettevõtete/asutuste osakaal suurim Ühendkuningriigis, Sloveenias, Rumeenias, Poolas ja Itaalias (kõigis 98%) ning väikseim Montenegros (50%), Albaanias (57%) ja Islandis (58%).
- Töötervishoiu- ja tööohutusmeetmete võtmise ja vahendite soetamise kulud nähakse ette 41% EU-28 ettevõtete/asutuste iga-aastases eelarves, kusjuures selliste ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus. Sektoriti on nende ettevõtete/asutuste osakaal selgelt suurem avalikus halduses (63%). Tulemused näitavad, et riigiti on nende ettevõtete/asutuste osakaal suurim Rumeenias (66%), Türgis (64%) ja Leedus (62%) ning madalaim Taanis (15%), Islandis (19%) ja Austrias (23%).
- Juhtkonna kaasatust tööohutusse ja töötervishoidu peetakse kõige olulisemaks teguriks tööohutuse ja töötervishoiu küsimustega tegelemisel. ESENER-2st nähtub, et töötervishoiu ja tööohutuse küsimusi arutatakse tippjuhtkonna tasemel regulaarselt 61% EU-28 ettevõtetest/asutustest, kusjuures nende ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus. Riigiti märgiti seda sagedamini Tšehhi Vabariigis (81%), Ühendkuningriigis (79%) ja Rumeenias (75%) ning harvemini Montenegros (25%), Eestis (32%), Islandis ja Sloveenias (35%).
- Meeskonna- ja vahetud juhid saavad töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise küsimuste alast väljaõpet 73% ettevõtetest/asutustest, kusjuures selliste ettevõtete/

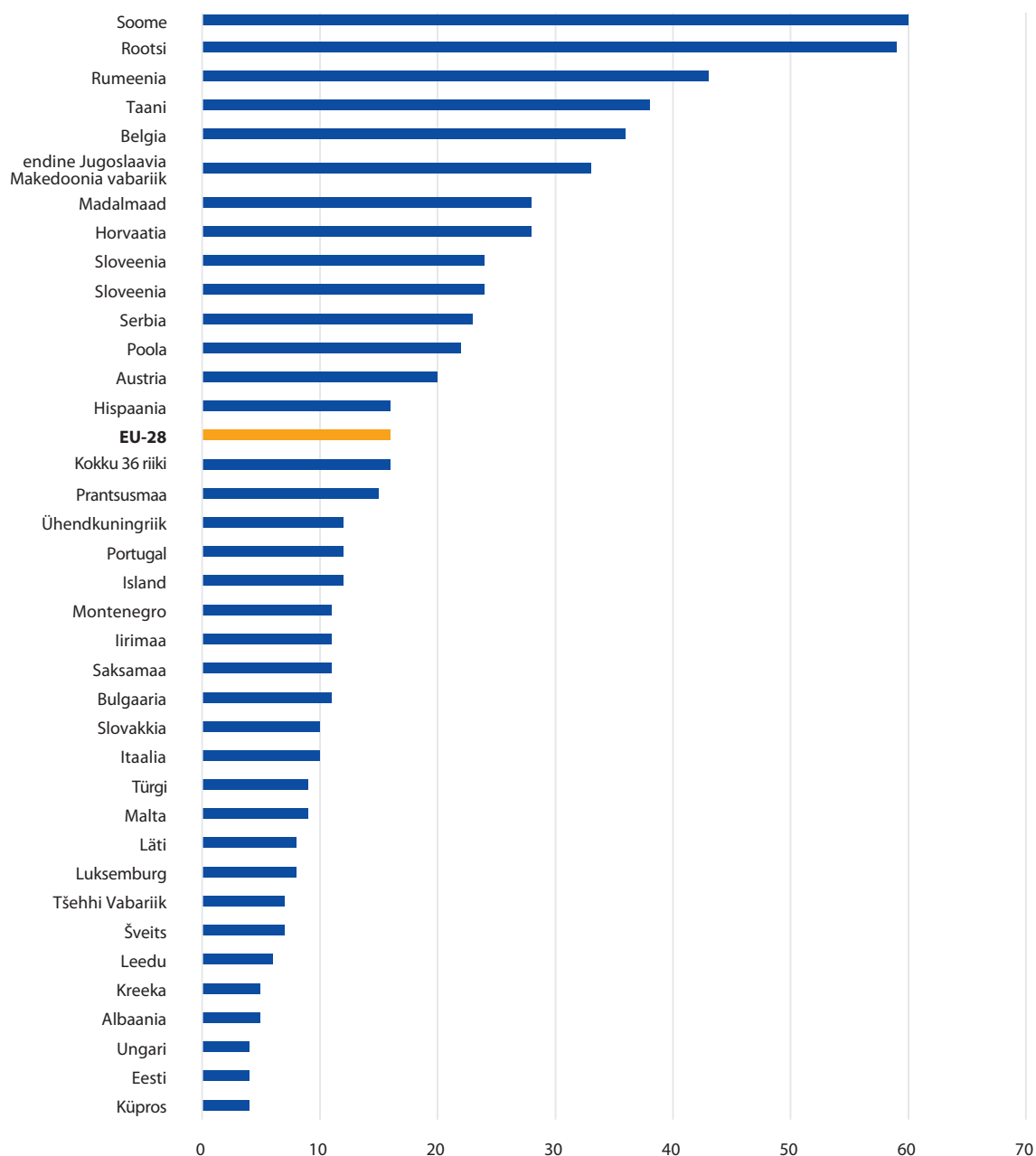
asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus ning sektoriti mainiti seda kõige rohkem ehituses, jäätmekäitluses, vee- ja elektrienergiavarustuses (82%) ning põllumajanduses, metsanduses ja kalanduses (81%). Riigiti võimaldatakse väljaõpet sagedamini Tšehhi Vabariigis (94%), Itaalias (90%), Sloveenias ja Slovakkias (84%) ning harvemini Islandis (38%), Luksemburgis (43%) ja Prantsusmaal (46%).

- Töötervishoiu- ja tööohutusteenuste kasutamise uuring näitas, et kõige sagedamini kasutatakse töötervishoiuarstide (68%), töötervishoiu ja tööohutuse üldarstide (63%) ning tööohutusspetsialistide teenuseid (52%). Psühhosotsiaalsete riskide puhul kasutab psühholoogi teenuseid vaid 16% EU-28 ettevõtetest/asutustest (vt joonis 4). Riikide vahel on huvitaval kombel olulisi erinevusi: 60% Soome ja Rootsi ettevõtetest/asutustest kinnitab, et nad kasutavad ettevõtte/asutuse enda või mujalt palgatud psühholoogi.
- ESENER-2 käigus küsiti töötajate tervise edendamise meetmete kohta ettevõttes/asutuses. Kõige sagedamini (35% EU-28 ettevõtetest/asutustest) nimetati teadlikkuse suurendamist sõltuvuse (suitsetamine, alkohol, uimastid) ennetamisest, millele järgnes toitumise teadlikkuse tõstmine (29%) ning sportlike tegevuste soodustamine väljaspool tööaega (28%). Sektoriti nimetasid tervise edendamise meetmeid kõige sagedamini hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande asutused/ettevõtted. Riigiti rakendatakse selliseid meetmeid enim Soomes, kus esikohal on teadlikkuse suurendamine sõltuvuse ennetamisest (59% ettevõtetest/asutustest), millele järgnevad ülejäänud kolm meetet, kusjuures iseäranis suur osa ettevõtteid/asutusi (78%) nimetas sportlike tegevuste soodustamist väljaspool tööaega (Rootsis 80%).
- Eespool märgiti, et luu- ja lihaskonna vaevusi põhjustavaid riskitegureid esineb ühtmoodi kõigi sektorite ettevõtetes/asutustes. Mis puutub ennetavatesse meetmetesse, siis ilmneb ESENER-2st, et 85%-l ettevõtetest/asutustest, kes

Joonis 3. Töökoha riskide mittekorrapärase hindamise põhjused ettevõtte/asutuse suuruse järgi (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Alus: EU-28 ettevõtted/asutused, kus riske ei hinnata korrapäraselt.

Joonis 4. Ettevõtte/asutuse enda või mujalt palgatud psühholoogi kasutamine riigiti (ettevõtete/asutuste osakaal (%))

Alus: kõik 36 riigi ettevõtted/asutused.

nimetasid riskitegurina inimeste või raskuste tõstmist või liigutamist, on olemas abivahendid, mis seda või muud füüsiliselt rasket tööd hõlbustavad. Selliste ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus ja kõige sagedamini nimetati neid oodatult füüsiliselt

rasket tööd nõudvates sektorites, nagu töötlev tööstus (96%), põllumajandus, metsandus ja kalandus (93%) ning ehitus, jäätmekäitlus, vee- ja elektrienergiavarustus (92%). Riikidest on nende ettevõtete/asutuste osakaal suurim Soomes

(94%), Montenegros (93%) ja Islandis (90%) ning väikseimad Slovakkias (71%), Horvaatias (72%) ja Kreekas (73%).

- Järgmise luu- ja lihaskonna vaevusi ennetava meetmena nimetati ergonoomiliste abivahendite olemasolu (73%), kusjuures seda meedet nimetanud ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus ning seda märgiti kõige sagedamini infotehnoloogias, finants-, kinnisvaraalas ning muus teadus- ja tehnikaalas tegevuses või isikuteeninduses (82%) ning avalikus halduses (82%). Seda meedet kasutatakse kõige rohkem Rootsis (84%) ja Taanis (83%) ning kõige vähem Slovakkias, Leedus ja Bulgaarias (51% kõigis kolmes riigis).

Psühhosotsiaalsed riskid ja nende juhtimine

Töömaailmas toimuvad märkimisväärsed muutused toovad kaasa uute psühhosotsiaalsete riskide tekke. Sellised töö kavandamise, korraldamise ja juhtimisega ning samuti töö majandusliku ja sotsiaalse taustaga seotud riskid tekitavad rohkesti stressi ning võivad märkimisväärselt halvendada töötajate vaimset ja füüsilist tervist.

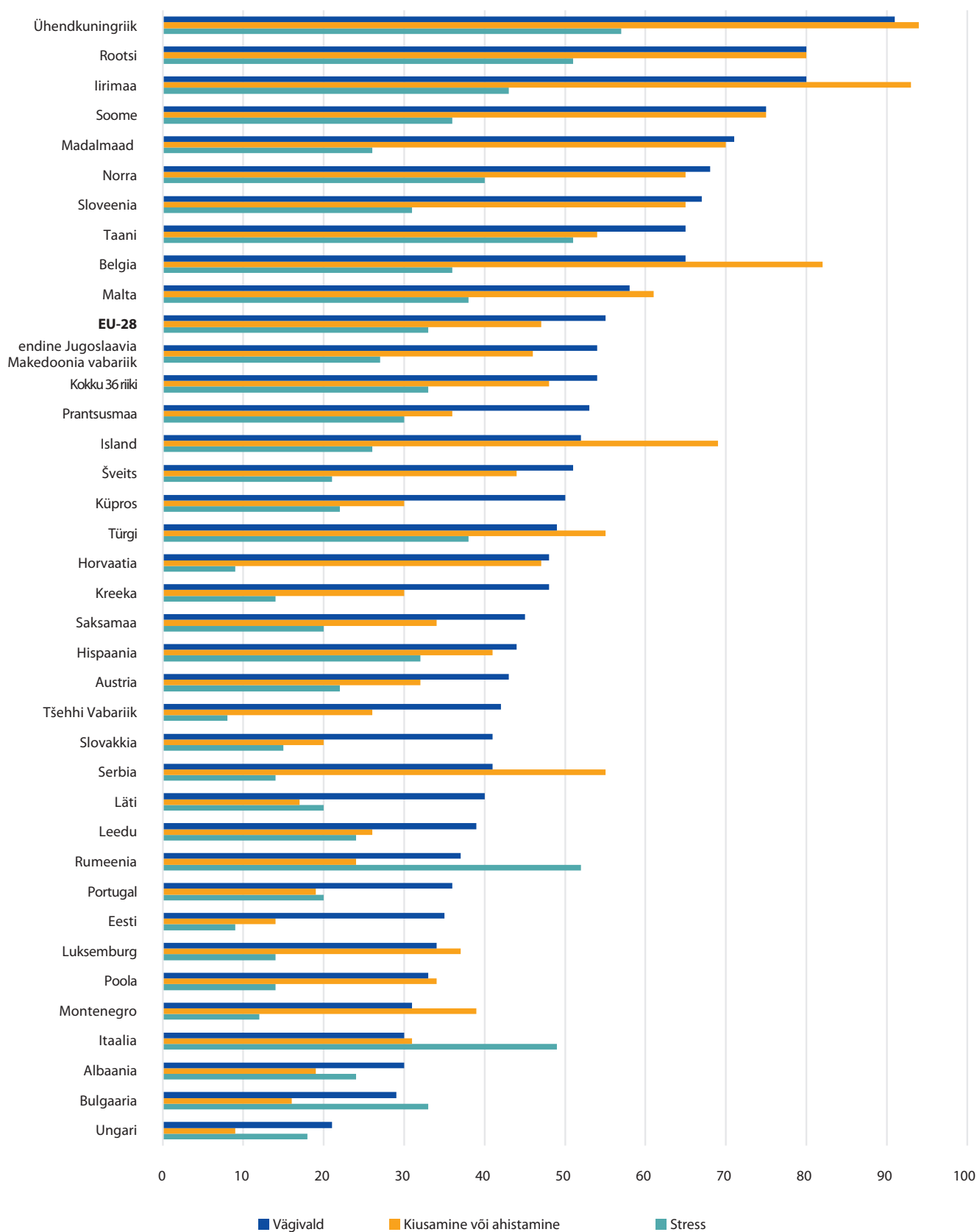
- Nagu eespool märgiti, nimetasid EU-28 ettevõtted/asutused psühhosotsiaalsete riskiteguritena kõige sagedamini vajadust tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt (58%) ning ajasurvet (43%). Sektoriti on mõlema riskiteguri esinemissagedus ühesugune, leides enim ära märkimist hariduse, tervishoiu, sotsiaalhoolekande ja avaliku halduse ettevõtetes/asutustes, samal ajal kui nende esinemissagedus on väikseim põllumajanduses, metsanduses, kalanduses ja töötlevas tööstuses. Mõlema riskiteguri, kuid eelkõige siiski ajasurve esinemissagedus on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus.
- Vajadust tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilaste jt nimetatakse sagedamini riskitegurina Montenegros (78%), Prantsusmaal ja Eestis (70%) ning harvemini Türgis (28%), Itaalias (37%) ja Leedus (39%).
- Ajasurve on tegur, mis näib olevat probleemiks ühe piirkonna riikides, kuna kõige sagedamini nimetavad seda Põhjamaade ettevõtted/asutused, kusjuures ülejäänutega on erinevus

päris suur: Rootsile ja Soomele (74%) järgnevad vahetult Taani (73%), Norra ja Island (71%). Järgmine riik on Madalmaad (62%). Ajasurvet nimetatakse kõige harvem taas Türgis (15%), Leedus (16%) ja Itaalias (21%).

Psühhosotsiaalsete riskide juhtimine

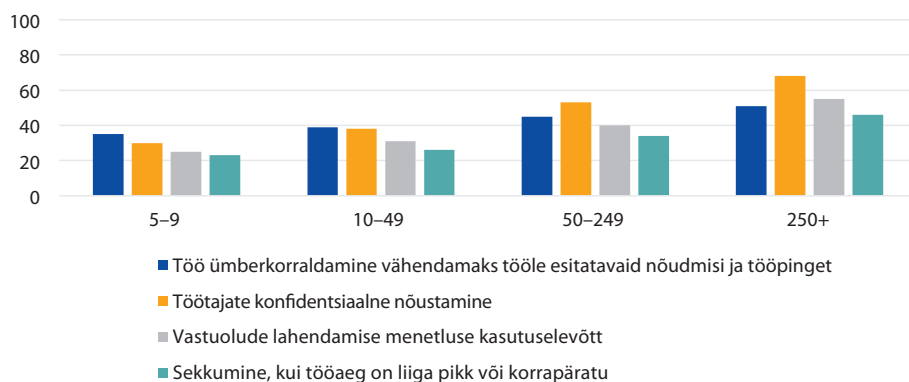
- Psühhosotsiaalsete riskide juhtimist peetakse teiste riskide juhtimisest keerulisemaks; umbes üks ettevõtte/asutus viiest, kes nimetasid vajadust tegelda probleemsete klientidega või ajasurvet, märkis, et riski tõhusaks ohjamiseks pole piisavalt teavet või vahendeid.
- ESENER-2st nähtub, et nende ettevõtete/asutuste osakaal, kelle arvates ei ole neil riski tõhusaks ohjamiseks piisavalt teavet või vahendeid, on suurim avalikus halduses, millele järgnevad finants-, kinnisvaraala ning muu teadus- ja tehnikaala tegevus või isikuteenindus ühelt poolt ning haridus, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne teiselt poolt.
- Sellest lähtuvalt uuriti ESENER-2 käigus psühhosotsiaalsete riskide juhtimise viise, küsides ettevõtetelt/asutustelt a) stressi, kiusamise, ahistamise, ähvardamise, väärkohtlemise või ründamisega tegelemise tegevuskavade ja menetluste ning b) viimasel kolmel aastal võetud konkreetsete meetmete kohta.
- Ligikaudu 33% üle 20 töötajaga EU-28 ettevõtetest/asutustest märkis, et neil on tööstressi ennetamise tegevuskava (vt joonis 5), kusjuures selliste ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus, ning see on rohkem levinud hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande sektoris. Riikide vahel on märkimisväärsed erinevused, kusjuures selliste ettevõtete/asutuste osakaal on suurim Ühendkuningriigis (57%), Rumeenias (52%), Rootsis ja Taanis (51%) ning väikseim Tšehhi Vabariigis (8%), Horvaatias ja Eestis (9%).
- Neist ettevõtetest/asutustest, kes nimetasid vajadust tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt, märkis 55% 20 või enama töötajaga ettevõtetest/asutustest, et neil on kehtestatud menetlus seda liiki riski ohjamiseks (EU-28 keskmine). Selliste hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande ettevõtete/asutuste osakaal on 72%. Riigiti on nende ettevõtete/asutuste osakaal suurim Ühendkuningriigis

Joonis 5. Tööstressi ennetamise tegevuskavad ning kiusamise, ahistamise, ähvardamise, väärkohtlemise või ründamisega tegelemise menetlused (ettevõtete/asutuste osakaal (%))

Alus: üle 19 töötajaga ettevõtte/asutused 36 riigis.

Küsimus klientide, patsientide, õpilaste või muude kolmandate isikute poolse ähvardamise, väärkohtlemise või ründamisega tegelemise menetluste olemasolu kohta esitati ainult neile ettevõtetele/asutustele, kes nimetasid riskitegurina vajadust tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega jt.

Joonis 6. Viimasel kolmel aastal võetud psühhosotsiaalsete riskide ennetamise meetmed (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Alus: kõik EU-28 ettevõtted/asutused.

(91%), Rootsis ja Iirimaa (80%) ning väikseim Ungaris (21%) ja Bulgaarias (29%).

- Riskide ennetamise meetmetest nimetasid EU-28 ettevõtted/asutused kõige sagedamini töö ümberkorraldamist, eesmärgiga vähendada tööle esitatavaid nõudmisi ja tööpingeid (38%), ning töötajate konfidentsiaalset nõustamist (36%). Nagu jooniselt 6 ilmneb, on selliste ettevõtete/asutuste osakaal seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus. Riigiti nimetati neid meetmeid sagedamini Põhjamaades, kuid selgeid erinevusi ei ole, samal ajal kui sektoriti nimetati neid meetmeid selgelt sagedamini hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande asutustes/ettevõtetes.
- Veidi üle pooled küsitletud EU-28 ettevõtetest/asutustest (53%) väitsid, et neil on psühhosotsiaalsete riskide hindamiseks piisavalt teavet. Nende ettevõtete/asutuste osakaal varieerub oodatult pigem eri suuruses ettevõtete/asutuste vahel kui sektoriti, ning eelkõige riigiti, kusjuures nende ettevõtete/asutuste osakaal on suurim Sloveenias (75%) ja Itaalias (74%) ning väikseim Maltal (35%) ja Slovakkias (40%).

Ajendid ja takistused

Tegurid, mis ajendavad ettevõtteid/asutusi tegelema tööohutuse ja tervishoiu küsimuste ning psühhosotsiaalsete riskide juhtimisega – või tegurid, mis seda takistavad – on erinevad, nagu õigusnormide järgimine, otstarbekus, arusaam ettevõtte/asutuse tuludest ja kuludest, orienteeritus väärtustele ja normidele jne. Samas eksisteerib mitu esmatähtsat tegurit, nagu teadlikkuse tase ja prioriseerimine ning juhtkonna pühendumus ja töötajate kaasatus, mis on tööohutuse ja tervishoiu korraldamise ning psühhosotsiaalsete riskide juhtimise olulised ajendid.

Ajendid

- 85% EU-28 ettevõtetest/asutustest nimetas tervishoiu ja tööohutuse korraldamise peamise motiivina õiguslike kohustuste täitmist. Sel on väike positiivne seos ettevõtte/asutuse suurusega, samal ajal kui sektorite vahel märkimisväärsed erinevusi ei ole. Riigiti varieerub see 68% ettevõtetest/asutustest Taanis (väljaspool EU-28 on see väiksem Montenegros (57%)) 94%ni Portugalis (tabel 3).
- Teine tervishoiu ja tööohutuse küsimustega tegelemise tähtis motiiv on töötajate või nende esindajate nõudmiste täitmine (79%), mida mainiti kõige rohkem hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande ettevõtetes/asutustes. Ettevõtte/asutuse suurusest see märkimisväärselt ei olene.
- Mõnes riigis, eelkõige ELiga 2004. aastal ühinenud riikides ning mõnes kandidaatriigis on tervishoiu ja tööohutuse korraldamise kõige sagedamini mainitud ajendiks organisatsiooni maine hoidmine.

Takistused

- Tervishoiu ja tööohutusega tegelemise suurima takistusena nimetati kõige sagedamini õiguslike kohustuste keerukust (40% EU-28 ettevõtetest/asutustest), millele järgnes bürokraatia (29%). Mõlemat põhjust märkisid sagedamini töötleva tööstuse, avaliku halduse, ehituse, jäätmeäitluse ning vee- ja elektrienergiavarustuse ettevõtted/asutused, kusjuures väikesed ettevõtted/asutused nimetasid seda sagedamini kui suured.
- Riigiti mainiti neid kõige vähem Serbias (9%), Montenegros (11%), Sloveenias (14%) ja Leedus (14%) ning kõige rohkem Itaalias (67%), Türgis (60%) ja Kreekas (54%). Huvitav on see, et Põhjamaades (Taani, Soome, Norra ja Rootsi) on tervishoiu

Tabel 3. Ettevõttes/asutuses töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise põhjused (peamiseks põhjuseks nimetatud ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Põhjused (osakaal (%), EU-28 keskmine)	Riik	
	Suur	Väike
Õiguslike kohustuste täitmine (85%)	Portugal (94%) Eesti (92%) Norra (92%)	Montenegro (57%) Island (65%) Taani (68%)
Töötajate või nende esindajate nõudmiste täitmine (79%)	Itaalia (93%) Eesti (91%) Norra (90%)	Poola (48%) Slovakkia (53%) Tšehhi Vabariik (43%)
Tööinspektsiooni määratavate trahvide vältimine (78%)	Itaalia (96%) Portugal (93%) Bulgaaria (91%)	Šveits (57%) Island (57%) Montenegro (60%)
Organisatsiooni maine hoidmine (77%)	Eesti (93%) Küpros (92%) Itaalia (92%)	Poola (39%) Prantsusmaa (61%) Taani (68%)
Tootlikkuse hoidmine või suurendamine (64%)	Portugal (88%) Türgi (86%) Küpros (86%)	Poola (30%) Prantsusmaa (41%) Ungari (51%)

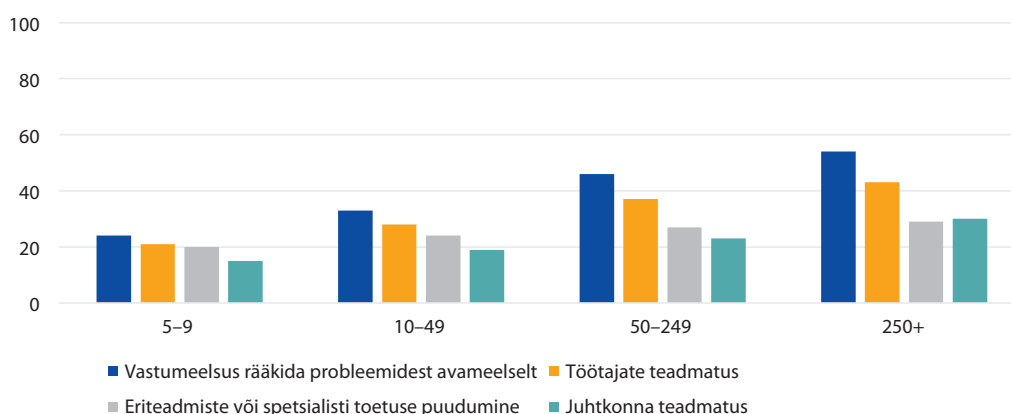
Alus: kõik EU-28 ettevõtted/asutused.

ja tööohutusega tegelemise suurimaks takistuseks aja või personali puudumine. Raha puudumist nimetati peamise takistusena Leedus, Lätis, Montenegros, Maltal, Rumeenias, Serbias, Sloveenias, Bulgaarias ja Küproses.

- Nagu eespool märgiti, esinevad mõned psühhosotsiaalsed riskitegurid, nagu vajadus tegelda probleemsete klientide, patsientide, õpilastega ning ajasurve, märkimisväärselt paljudes EU-28 ettevõtetes/asutustes. Samuti märgiti, et psühhosotsiaalseid riskitegureid on raskem juhtida, mida

tõendab nende tõhusaks ohjamiseks vajaliku teabe või asjakohaste ennetavate vahendite puudumine.

- Nende tulemuste põhjal tõendab ESENER-2, et peamine takistus psühhosotsiaalsete riskidega tegelemisel on vastumeelsus neist probleemidest avameelselt rääkida (30% EU-28 ettevõtetest/asutustest), kusjuures seda ja kõiki teisi takistusi nimetatakse seda sagedamini, mida suurem on ettevõtte/asutus (vt joonis 7).

Joonis 7. Psühhosotsiaalsete riskidega tegelemise takistused ettevõtte/asutuse suuruse järgi (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Alus: EU-28 ettevõtted/asutused, mis teatasid vähemalt ühest psühhosotsiaalsest riskitegurist.

- Sektorite võrdluses nimetasid kõnealust takistust kõige sagedamini avaliku halduse asutused (38%), samal ajal kui riikidest nimetati seda kõige rohkem Soomes (44%), Iirimaa (40%) ja Prantsusmaal (36%) ning kõige vähem endises Jugoslaavia Makedoonia vabariigis ja Sloveenias (15%) ning Ungaris (17%). See on 20 riigis kõige sagedamini nimetatud psühhosotsiaalsete riskidega tegelemise takistus.
- Järgmiseks suureks takistuseks on töötajate vähenenud teadlikkus (26%), mida nimetasid kõige sagedamini Eesti, Hispaania, Horvaatia, Ungari, Malta, Madalmaade, Portugali, Rumeenia, Serbia, Rootsi ja Türgi ettevõtted/asutused. Töötajate vähest teadlikkust nimetati seda sagedamini, mida suurem oli ettevõtte/asutus ning sektoriti on nimetati seda kõige rohkem töötlevas tööstuses (32%).

Töötajate osalus

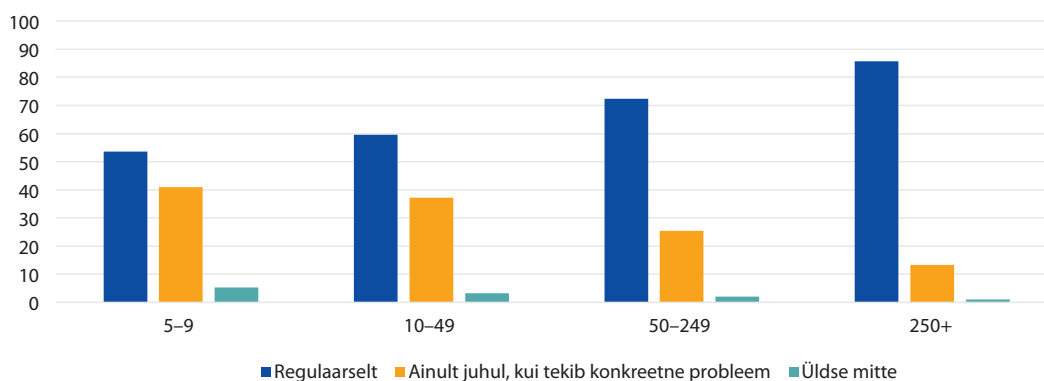
ESENER eristab töötajate mitteametlikku osalust (töötajate otsese kaasamise mõttes) ja ametlikku osalust töönohukogude ja ametiühingute kaudu. Selline vahetegemine on oluline, kuna need kaks esindustüüpi erinevad töötajate osaluse ulatuse ja selle reguleerimise määra poolest. Mitteametlik ehk nn otseosalus võib esineda igat tüüpi ettevõtetes/asutustes, olenemata selle suurusest või sektorist. Ametlik ehk institutsionaalne osalus eeldab seevastu ametlike organeid, et olla kooskõlas siseriiklike õigusraamistike ja sotsiaalsete traditsioonidega; loomulikult on see tihedalt seotud ettevõtte/asutuse suurusega.

Nii ametliku kui ka mitteametliku osaluse (sotsiaaldialoogi mõttes) kõrge määr annab tunnistust töö heast kvaliteedist, hõlmates nii töötervishoiu ja tööohutuse korraldust üldiselt kui ka konkreetselt psühhosotsiaalsete riskide juhtimist.

Konsulteerimine

- 63% neist EU-28 ettevõtetest/asutustest, mis rakendasid uuringule eelnenud kolme aasta jooksul psühhosotsiaalsete riskide ennetamise meetmeid, märkis, et töötajad osalesid meetmete väljatöötamises ja kasutusele võtmises. Tulemused erinevad riigiti, ulatudes 77%st Taanis ja Austrias 43%ni Slovakkias.
- Psühhosotsiaalsete riskide laadi tõttu peaksid võetavad meetmed tooma kaasa töötajate otsese kaasamise ja kõikide asjaosaliste ulatusliku koostöö töökohtadel.
- ESENER-2 näitas sellest lähtudes, et 81% EU-28 ettevõtete/asutuste sõnul kaasavad nad töötajaid pärast riskihindamist võetavate meetmete väljatöötamisse, kusjuures sektorite vahel olulisi erinevusi ei ole. Huvitav on see, et mida suurem on ettevõtte/asutus, seda vähem kaasatakse töötajaid pärast riskihindamist meetmete väljatöötamisse: seda teevad 84% 5–9 töötajaga ettevõtetest/asutustest ja 77% enam kui 250 töötajaga ettevõtetest/asutustest.
- ESENER-2st nähtub, et töötajate esindajad ja juhtkond arutavad töötervishoiu ja tööohutuse probleeme regulaarselt 56% EU-28 ettevõtetest/asutustest, milles on olemas töötajaid esindav ühendus või isik. See on palju rohkem levinud suuremates ettevõtetes/asutustes. Ühekordseid meetmeid nimetavad samas sagedamini väiksemad ettevõtted/asutused, millest 41% märgib, et sellised arutelud toimuvad ainult juhul, kui probleem tekib, kusjuures nende osakaal on seda väiksem, mida suurem on ettevõtte/asutus (vt joonis 8).
- 70% EU-28 ettevõtetest/asutustest, kus sellised arutelud toimuvad, märgib, et töötervishoiu- ja tööohutusalaseid

Joonis 8. Töötajate esindajate ja juhtkonna töötervishoiu ja tööohutuse küsimuste üle peetavate arutelude sagedus (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Alus: EU-28 ettevõtted/asutused, kus on olemas töötajaid esindav ühendus või isik.

probleeme ei tõstatata peaaegu kunagi. Nende ettevõtete/ asutuste osakaal on selgelt seda väiksem, mida suurem on ettevõtte/asutus, mis tähendab, et mida suurem on ettevõtte/ asutus, seda tõenäolisemalt probleemidest räägitakse.

- Peamiselt käsitletakse võetavaid meetmeid (56%) ja töövahenditesse investeerimist (45%). Sektoriti ja eri suuruses ettevõtte/asutuse võrdluses need tulemused oluliselt ei erine.

Töötajate ametlik esindatus

Töötajate ametliku esindamise vormidest on töökeskkonnanõukogu 25% ja ametiühingu esindaja 15% EU-28 ettevõtetest/asutustest. Nagu näitab joonis 9, on töötajate ametliku esindusorganiga ettevõtete/asutuste osakaal seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus.

- Sektoriti on tööõukogu ja ametiühingu esindaja kõige sagedamini avaliku halduse ja hariduse ning tervishoiu ja sotsiaalhoolekande asutustes/ettevõtetes.
- Ametiühinguid on kõige rohkem Põhjamaades: Norras (71%), Islandis (55%) ja Rootsis (54%) ning kõige vähem Albaanias (6%) ja Eestis (7%). Tööõukogusid on enim Luksemburgis (41%), Prantsusmaal (39%) ja Slovakkias ning kõige vähem Islandis (4%), Tšehhi Vabariigis, Serbias ja Portugalis (5%).

Tööohutuse- ja tervishoiuvaldkonna ametlik esindatus

- Seoses Tööohutuse- ja tervishoiuvaldkonna ametliku esindatusega (vt joonis 10) uuriti ESENER-2 käigus töökeskkonnavoliniku ning töökeskkonnanõukogu olemasolu. Kõige sagedamini nimetati töökeskkonnavoliniku – 58% EU-28 ettevõtetest/asutustest, kusjuures kõige rohkem nimetasid seda hariduse, tervishoiu ja

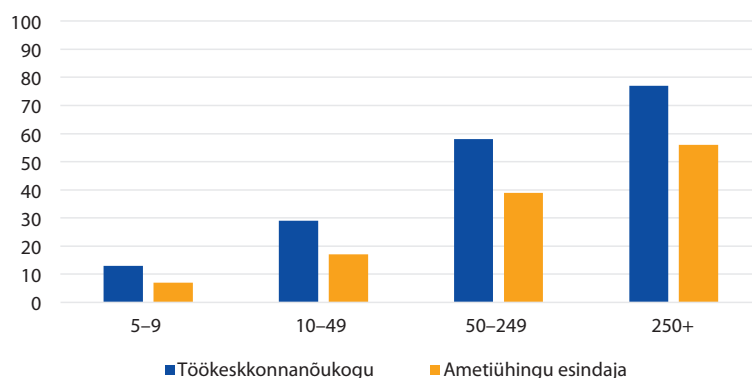
sotsiaalhoolekande (67%), töötleva tööstuse (64%) ja avaliku halduse (59%) ettevõtted/asutused.

- Töökeskkonnanõukogu nimetas 21% EU-28 ettevõtetest/asutustest ja sektoriti oli seda kõige rohkem taas avalikus halduse (36%), hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande (30%) ettevõtetes/asutustes.
- Need tulemused olenevad oodatult ettevõtte/asutuse suurusest, seda eelkõige töökeskkonnanõukogu puhul: selliste ettevõtete/asutuste osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus.
- Riikidest on töökeskkonnavolinikke kõige rohkem Itaalias (87%), Rumeenias ja Leedus (78%) ning kõige vähem Montenegros (17%), Kreekas (17%) ja Albaanias (20%). Töökeskkonnanõukogusid on kõige rohkem Taanis (50%), Bulgaarias (44%) ja Türgis (40%) ning kõige vähem Lätis (2%), endises Jugoslaavia Makedoonia vabariigis (3%) ja Ungaris (3%).
- 80% EU-28 töökeskkonnavoliniku omavatest ettevõtetest/asutustest märkis, et võimaldavad talle ülesannetega paremini toimetulekuks väljaõpet töö ajast. Sektorite vahel suuri erinevusi ei ole, kuid erinevusi võib märgata eri suuruses ettevõtete/asutuste vahel, kus osakaal on seda suurem, mida suurem on ettevõtte/asutus. Riikide vahel on täheldatavad teatavad erinevused, kusjuures osakaal on suurim Slovakkias (94%), Eestis (92%) ja Tšehhi Vabariigis (89%) ning väikseim Albaanias (43%), Montenegros (53%) ja Ungaris (64%).

Uuringu meetoodika

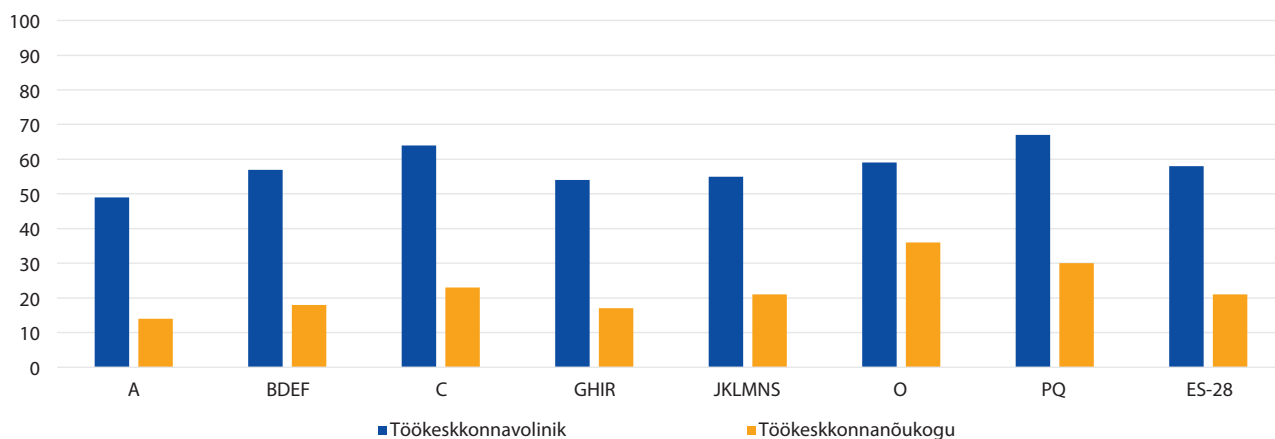
- Küsitlus korraldati 2014. aasta suvel ja varasügisel kõigi tegevusalade (välja arvatud kodumajapidamised (NACET) ning

Joonis 9. Töötajate ametlik esindatus ettevõtetes/asutustes: töökeskkonnanõukogud ja ametiühingu esindajad ettevõtte/asutuse suuruse järgi (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28)

Alus: kõik EU-28 ettevõtted/asutused riikides, kus seda liiki esindusvormid on olemas.

Joonis 10. Töötervishoiu ja tööohutuse valdkonna ametlik esindatus ettevõttes/asutuses tegevusalade kaupa: töökeskkonnavolinik ja töökeskkonnanõukogu (ettevõtete/asutuste osakaal (%), EU-28).

Alus: kõik EU-28 ettevõtted/asutused; suurus sõltub nende esindusvormidele seatud riiklikest piirmääradest.

NACE Rev. 2 jaod: **A:** põllumajandus, metsandus ja kalandus **B, D, E, F:** ehitus, jäätmeäritlus, vee- ja elektrienergiavarustus **C:** töötlev tööstus **G, H, I, R:** kaubandus, veondus, toitlustus ja majutus ning meelelahutus **J, K, L, M, N, S:** infotehnoloogia, finants-, kinnisvara- ja muu teadus- ja tehnikaalane tegevus või isikuteenindus **O:** avalik haldus **P, Q:** haridus, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne.

- eksterritoriaalsed organisatsioonid (NACE U)) viie või enama töötajaga era- ja avalik-õigusliku sektori ettevõtetes/asutustes.
- Uuring hõlmas 36 riiki: 28 Euroopa Liidu liikmesriiki, 6 kandidaatriiki (Albaania, Island, Montenegro, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Serbia ja Türgi) ning 2 EFTA riiki (Norra ja Šveits).
- Kokku küsitleti 49 320 ettevõtet/asutust, kusjuures vastajaks oli isik, kes teab ettevõtte/asutuse töötervishoiust ja -ohutusest kõige rohkem. Riigiti varieerus valimi suurus 450 ettevõttest/asutusest Maltal 4250 ettevõtte/asutuseni Ühendkuningriigis (vt valimi suurus riigiti <http://www.esener.eu>).
- Riigi võrdlusvalimi moodustamist toetasid rahaliselt asjaomased riiklikud asutused kolmes riigis: Sloveenia, Hispaania ja Ühendkuningriik.
- Andmeid koguti telefoniküsitluse (computer assisted telephone interviewing – CATI) teel.
- Uuringuandmeid kogusid TNS Deutschland GmbH ja selle andmekogumiskeskused kõikides riikides.
- Valim moodustati vastavalt disproportsionaalse valimi moodustamise meetodile ja seda korrigeeriti hiljem kaalumise abil.
- Püüti moodustada sellised valimid, mis tagaksid vajaliku kvaliteedi ja kindlustaksid andmete riikidevahelise võrreldavuse.
- Küsimustik töötati välja uuringuekspertidest ning tööohutuse ja töötervishoiu valdkonna (eelkõige psühhosotsiaalsete riskide) spetsialistidest loodud töökonna ja EU-OSHA töötajate koostöös.
- Lisateave ESENERi metoodika kohta on veebilehel <http://www.esener.eu>.

Lisateave

Esmane uuringutulemuste aruanne avaldati 2015. aasta veebruaris ja on kättesaadav veebilehel <https://osha.europa.eu/en/publications/reports/esener-ii-first-findings.pdf/view>. Üksikasjalikumad tulemused avaldatakse veebilehel <http://www.esener.eu> ning 2015. aasta jooksul tehakse ESENERi andmestik kättesaadavaks Essexi Ülikooli Ühendkuningriigi andmearhiivis (UKDA) aadressil: <http://ukdataservice.ac.uk/about-us.aspx>.

2015.-2016. aasta jooksul tehakse lisaanalüüse, mis avaldatakse 2017. aastal.

Tõlkekeskuse (CdT, Luksemburg), poolt tõlgitud tekst põhineb ingliskeelsel originaalil.

Projektijuht: Xabier Irastorza, Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur (EU-OSHA)

**Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused
Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele**

**Tasuta infotelefon: (*)
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid
(v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2015

ISBN: 978-92-9240-718-6

doi: 10.2802/111925

© Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur, 2015

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur (EU-OSHA) aitab muuta Euroopat ohutumaks, tervislikumaks ja tootlikumaks töötamise kohaks. Agentuur kogub, loob ja levitab usaldusväärset, tasakaalustatud ja erapooletut tööohutuse ja töötervishoiu teavet ning korraldab üleeuroopalisi teabekampaaniaid. 1994. aastal Euroopa Liidu asutatud ja Hispaanias Bilbaos asuv agentuur ühendab Euroopa Komisjoni, liikmesriikide valitsuste, tööandjate ja töötajate organisatsioonide esindajaid ning juhtivaid tööohutuse ja töötervishoiu spetsialiste Euroopa Liidu liikmesriikidest ja mujalt.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur (EU-OSHA)

Ennetus- ja teadusuuringute talitus
Santiago de Compostela 12, 5th floor
48003 Bilbao, Hispaania
Tel +34 944 358 400
E-post: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

■ Väljaannete talitus